

Nõukogude võimu esimesed agraarabinõud Virumaal aastatel 1940—1941*

1940. aasta sotsialistliku revolutsiooniga taastati Eestis nõukogude võim, kehtestati proletariaadi diktatuur.

23. juulil 1940. a. võttis Riigivolikogu ajalooline istung vastu «Deklaratsiooni maa kuulutamise kohta kogu rahva omanduseks». Koos tööstusettevõtete, transpordi ja pankade natsionaliseerimisega oli sel dokumendil rahvamajanduse aluste ümberkorraldamisel tohutu tähtsus. Riigivolikogu deklaratsiooniga 23. juulist 1940. a. määrati kindlaks maa kasutamise õigus. Selle aluseks võis olla talupoja isiklik töö oma majapidamises. Maa põlise kasutamise ülemmääraks oli 30 ha. Sama deklaratsiooni põhjal otsustati kustutada töötaval talurahval lasuvad maa väljaostumaksud ja võlad. Need ulatusid sellal 68 miljoni kroonini.

Juulikuu lõpul algas ulatuslik eeltöö nõukogude maareformiks. Selleks moodustati Põllutöministeeriumi juurde maata ja vähese maaga talupoegade maaga varustamise peakomitee. Augusti esimestel päevadel loodi ka vastav Virumaa komitee ja 30 valdakoomiteed.

Kõrvuti maareservide kindlakstegemisega hakati kohe ka selgitama nõudmisi maa saamiseks. Selleks võeti 15.—20. augustini 1940. aastal maata-meestelt, rentnikelt ja vähese maaga talupoegadelt vastu soovivaldusi juurdelõigete või uute kohtade saamiseks. Sooviavaldusi laekus rohkesti. Samal ajal ei jäänud ükskõikseks ka kulaklused. Osa suurtalunikke sõlmis fiktiivseid lepinguid, mille alusel talundeid jagati ja tükeldati laste, sugulaste ja tuttavate vahel. Nõukogude Eesti valitsus oli sunnitud võtma vastu mitmeid otsuseid kulakute kahjurliku tegevuse takistamiseks.

1940. aasta oktoober tähistas uut etappi maareformi elluviimisel. Algas riigi kätte koondunud maa väljajagamine. Selle tööga jõuti Virumaal põhiliselt lõpule 1940. aasta novembris. Riikliku maafondi 76 264 ha-st anti 2212-le maatamehele ja taluslasele 24 800 ha. Peale selle said 2878 kehvikut 10 187 ha ulatuses juurdelõikeid.

made soetamisel ning elamute ja teiste hoonete ehitamisel. Vastavalt EKP Keskkomitee ja Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu 18. oktoobri 1940. aasta määrusele anti Virumaa uutele talunditele majapidamise korraldamiseks pikaajalist krediiti üle 900 000 rubla. Uusmaasaajad said 20 000 tm metsamaterjali hoonete ehitamiseks. Töötavale talurahvale tehti suuri soodustusi mineraalväetiste, jõusöötade ja põllutööriistade ostmiseks.

Virumaa töötavale talurahvale osutasid suurt abi masina-traktorijaamad ja hobulaenutuspunktid. Juba 1940. aasta hülissügisel asuti Virumaal 3 masina-traktorijaama ja 30 hobulaenutuspunkti organiseerimisele. Samal ajal algas sotsialistliku sektori rajamine põllumajanduses. 1940.—1941. a. sügisel ja talvel loodi siin 8 sovhoosi. Sel ajal puudusid aga veel vajalikud tingimused põllumajanduse ulatuslikuks üleviimiseks sotsialistlikele alustele. Töötavat talurahvast tuli selleks hoolikalt ette valmistada, et ta oma kogemuste najal veenduks sotsialistliku suurpõllumajanduse vaieldamatutes eelistes. Peale selle puudus siis ka veel vajalik materaal-tehniline baas põllumajanduse massiliseks kollektiviseerimiseks. Kahjurlikku tööd tegid külas kulakud ja nende käsilased, kes, pidades vihast võitlust partei agrarpoliitika vastu, püüdsid hirmutada talurahvast just kolhoosidega.

Vaatamata kõigele sellele hakkasid ühise töö ja kollektiivse majapidamise ideed maakonna külakehvikute hulgas üha enam levima, seda eriti neils valdades, kus ei suudetud maaga rahuldada kõiki soovijaid. 22. detsembril 1940. a. organiseeriti Narva vallas Dolgaja Niiva külas esimene kolhoos Eestis «Krasnaja Niiva». Umbes samal ajal pandi alus ka «Krasnaja Komarovka» ja «Uue Tee» ning 1941. aasta kevadel «Helge Tee» kolhoosile.

22. juunil 1941 algas Suur Isamaasõda. Eesti sattumine saksa okupatsiooni ikke alla katkestas mitmeks aastaks sotsialistliku ülesehitustöö. Okupandid tühistasid kõik nõukogude võimu seadused ja nende alusel kehtestatu. Masina-traktorijaamad, hobulaenutuspunktid ja kolhoosid likvideeriti ning rüüstati.